

«Gens» i «res» per comentar el «res de res»

JAUME VALLCORBA I ROCOSA

Diferències entre *res* i *gens*

És molt diferent de dir «No m'agrada *res*» o bé «No m'agrada *gens*».

«No m'agrada *res*» vol dir que no hi ha cap cosa que m'agradi. Però «No m'agrada *gens*» vol dir que no m'és de cap manera grat allò de què parlo.

Gens forma part de la sèrie composta de *poc*, *molt*, *gaire*, *força*, *prou*, *tant*.

Així, *no m'agrada molt*, *no m'agrada gaire*, i *no m'agrada gens*, formen part del mateix grup o sèrie. Contràriament *res* pertany a un altre grup.

Res pertany a la sèrie de *moltes coses*, *poques coses*, *gaire coses*, *força coses*, etc. Així: *No m'agraden moltes coses*, *no em plauen gaires coses* i *no m'agrada res*, formen part de la mateixa sèrie o grup.

Diríem que *gens* i els del seu grup pertanyen als adverbis que «graduen una intensitat». *No m'agrada gaire* assenyala un determinat nivell d'intensitat amb què allò m'agrada. *No m'agrada gens* expressa la total absència d'agradositat que em produeix aquella cosa. Si no m'agrada *gaire* allò de què parlo expresso que m'és grat amb més intensitat que si no m'agrada *gens*.

Altrament, el pronom *res* es refereix al «nombre o quantitat de coses». En oracions interrogatives (Hi ha *res* que t'agradi?) i en les condicionals (Si *res* t'agrada, compra-ho), *res* equival a *alguna cosa*. En oracions negatives, les més habituals en l'ús de *res* (no vull *res*), significa *cap cosa* (no vull *cap cosa*).

Cal, doncs, distingir dos grups:

1. Els que fan funció d'adverbis, *poc*, *molt*, *gaire*, *força*, al qual pertany el mot *gens*.

2. Les locucions pronominals, *poques coses*, *no gaires coses*, *moltes coses*, que formen grup amb els pronoms *quedcom* i *res*.

Tot plegat ens permet de discernir bé quan correspon de fer servir *gens* i quan usar *res*.

Per exemple, què hem de dir, *aquesta maleta no pesa gens*, o bé *aquesta maleta no pesa res*?

Si trobem que en un altre cas hauríem dit *aquesta maleta pesa poc*, o *no pesa gaire*, evidentment cal expressar-ho amb *gens*, *no pesa gens*, per tal com *gens* és del mateix grup que *poc* i *gaire*.

Arabé, *aquesta maleta no pesa res* vol dir *no pesa cap cosa*, expressió que només fa sentit si volem dir que una maleta no és ni una balança ni una romana; aquests estris sí que pesen moltes coses, però les maletes no.

De vegades, emprar *res* allà on caldria *gens* desguitarra la frase: *El menor no entén res de lleis*, vol dir *cap cosa*, *cap mena de coses*; però *lleis* ja és una cosa determinada; per tant dir *res* i *de lleis* és contradictori: *res* és *cap cosa*, *lleis* és una cosa. Cal, doncs, construir diferentment la frase, amb el pronom *hi* i la preposició *en*, a més de substituir *res* per *gens*: *El menor no hi entén gens, en lleis*.

De vegades fa dir absurds: *Indignat una altra vegada per l'assassinat d'un veí nostre. N'estic fart de tants assassinats i no entenc res*. Comentari: és molt fort que no entengui *res* i, doncs, que s'autodenomini estúpid. Volia dir-hi: *i no els entenc gens*.

Insistim-hi: en frases negatives, *res* significa *cap cosa*; reblem-ho, vol dir: *cap de les coses possibles*.

Si l'home del temps ens diu: *Baixen les temperatures i res de pluja*, incorre en una contradicció en els termes: *res*, que vol dir *cap de les coses possibles*, i *de pluja*, que és una de les coses possibles. Ara: l'home del temps volia dir, *gens de pluja*, o *gens ni mica de pluja*. *Gens* equival a «gota» o a «mica»; per tant, *gens de pluja* vol dir que no hi ha hagut *ni mica de pluja*, *ni gota de pluja*, expressions que sí que són coherents.

Res de res?

Darrerament, de vegades, sentim dir o llegim l'expressió *res de res*, que vol ésser com un *res* reforçat. Doncs bé, si fins ara hem parlat de casos en què *res* havia d'ésser *gens*, ara hem d'assenya-

lar que hi ha *res de res* que hem de dir en català amb el conjunt *gens ni mica*.

Vegem-ho:

Només l'he vist en alguna audició de ballades, en vigília d'eleccions, és a dir, cada quatre anys. Això vol dir que ell, de sardanes, res de res. Com que *res* vol dir *cap mena de cosa* i *sardanes* és una mena de cosa, es fa evident que calia dir «... ell, de sardanes, **gens ni mica**».

Aquest darrer *gens ni mica* dona per sobreentès que ell, de sardanes, **no en sap gens ni mica**, on apareix el pronom *en*. Vegem-ho també a l'exemple següent.

Sempre he optat per l'estabilitat, perquè nosaltres, d'abusadors i de cacics, res de res. És evident que ací se sobreentén: ... *nosaltres, d'abusadors i de cacics, no en som* (amb el pronom *en*, fet que implica la necessitat de *gens* i la inadmissió de *res*). Per tant, el text exigia que diguéss «... de cacics, **gens ni mica**». A més, afegim-hi que el *de* (de «de cacics») que és un signe de partitíu no admet *res*, que no és partitíu.

És clar que, en principi, si en una frase el mot *res* és adient al context, sembla que *res de res* deu ser acceptable. És possible que hi hagi algun cas que l'expressió tingui sentit de debò en català. En tots els casos que m'he trobat el *res de res* no m'agafa sentit. Vegem-ne un cas.

S'organitzen seminaris sobre història local per tal d'acabar desdenyant-la i d'afirmar pomposament una obvietat que no resol res de res. És ben clar que si el text anterior admet correctament dir: «... una obvietat que no resol *res*» sembla que, reforçant-la, donaria *res de res*. Si substituïm aquell *res* per *cap cosa*, el conjunt *res de res* sembla que resultaria *cap cosa de cap cosa*, que no s'entén ben bé. Tanmateix, tenint en compte que les coses les podem resoldre, *molt*, *poc*, «*gens*», m'inclino a entendre que *res de res* és l'intensiu de l'expressió *no resol res* i, per tant, que en català seria: «... una obvietat que no resol, **gens ni mica, res**». ♦